

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران فرهاد ترحمی*

در این تحقیق، با به‌کارگیری آخرین جدول داده-ستانده در ایران، اهمیت بخش مالی در ایجاد اشتغال بررسی می‌شود. خدمات مالی در اقتصاد ایران که در این نوشتار به ۳۵ بخش تفکیک شده، به عنوان بخشی تلقی می‌شود که همانند سایر بخشهای اقتصادی یک تابع تولید از نوع لنون تیف^۱ دارد. این بخش برای تسهیل جریان وجوه و انتقال ریسک از بخشهای دیگر، نهادهایی را دریافت می‌کند و تولیداتش را به آنها می‌فروشد. روابط نوع اول را پیوند پیشین و ارتباط دوم را پیوند پسین می‌نامند. برای محاسبه این پیوندها، کشش اشتغال و تولید کل داده-ستانده، کشش مستقیم اشتغال و تولید داده-ستانده و شاخص پیوند پسین ارزش افزوده و پیشین تقاضای نهایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در ضمن آثار حذف فرضی این بخش در تولید و اشتغال کشور محاسبه می‌شود. نتایج نشان‌دهنده آن است که بخش خدمات مالی در رتبه ۲۷ و ۳۰ کشش کل اشتغال و تولید (از ۳۵ بخش) قرار دارد. افزون بر این، اگرچه پیوند پیشین بخش خدمات مالی با دیگر بخشها چندان قوی نیست، حذف آن موجب از دست رفتن ۲۱۵/۸۱۴ (بر مبنای الگوی لنون تیف) و ۶۸۷/۰۳۸ نفر (بر مبنای الگوی گش^۲) فرصت شغلی در اقتصاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: بخش خدمات مالی، اشتغال، پیوند پیشین، پیوند پسین، روش حذف فرضی.

۱. مقدمه

خدمات مالی یکی از زیربنایی‌ترین بخشهای اقتصاد هر جامعه‌ای به شمار می‌آید و پیوسته در رویارویی با سایر بخشهای اقتصادی باعث تغییرات کمی و کیفی آنها می‌گردد. نقدینگی فراهم شده از سوی نهادهای مالی، از طریق تسهیل جریان وجوه نقد به سوی انباشت سرمایه پروژه‌های اقتصادی، موجب رشد اقتصادی می‌گردد. از طرف دیگر آثار تکاثری فعالیتهای خدمات مالی به عنوان یک بخش از اقتصاد از طریق افزایش تقاضای آن برای ستانده بخشهای دیگر نیز قابل بررسی است. افزایش تقاضا برای ستانده هر بخش سبب می‌شود که تقاضای آن بخش برای خرید نهادهای

* کارشناسی ارشد توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی - عضو هیئت علمی دانشگاههای آزاد و پیام نور اهواز

تولید از جمله نیروی کار افزایش یابد. از سوی دیگر تأمین تقاضای افزایش یافته برای محصول سایر بخشها، مستلزم به کارگیری مقدار بیشتری از نهاده‌های تولید هر یک از بخشهای اقتصاد کشور است که از این طریق نیز یک بار دیگر تقاضای نیروی کار افزایش می‌یابد.

امروزه در کشور ما بحث اشتغال کامل منابع انسانی و کاهش هرچه بیشتر نرخ بیکاری مورد توجه سیاستگذاران اقتصادی و اجتماعی است. تشکیل شورای عالی اشتغال برای اجرای ضربتی اصل ۴۴ و تصویب و اجرای طرح بنگاههای کوچک و زود بازده از جمله سیاستهایی است که برای مقابله با مشکل بیکاری به کار گرفته می‌شود. با فرض اجرای صحیح تمام طرحها و مصوبات طی برنامه چهارم توسعه، مهار پدیده بیکاری ضروری به نظر می‌رسد زیرا طبق این برنامه سالانه بر ۹۵۰ هزار شغل نیاز است تا ایران در سال ۱۳۸۸ بیکاری ۸/۴ درصدی را تجربه نماید. در همین راستا می‌توان از طریق شناسایی و رتبه‌بندی بخشهای کلیدی اقتصاد ایران از دیدگاه اشتغال و تشویق سرمایه‌گذاری داخلی و جلب سرمایه‌گذاری خارجی در فعالیتهای اقتصادی اشتغال‌زا، موجبات رشد بیشتر اشتغال را در کشور فراهم نمود.

هدف این تحقیق ارائه تصویر روشنی از چگونگی روابط متقابل بخش خدمات مالی با سایر بخشها با تأکید بر نقش اشتغال‌زایی آن در کشور است. برای این منظور در قالب یک جدول داده-ستانده ۳۵ بخشی از شاخصهای پیوند پیشین و پسین، کشش تولید و اشتغال داده-ستانده و روش حذف فرضی استفاده می‌گردد تا جایگاه این بخش در اقتصاد کشور تبیین شود.

۲. مبانی نظری

روشهای اندازه‌گیری روابط بین بخشی به دو دسته روشهای سنتی و روشهای نوین تقسیم می‌شود که به طور خلاصه به بررسی آنها می‌پردازیم.

۲-۱. روش سنتی^۱

اگر X_j و L_j به ترتیب نشان‌دهنده میزان تولید و سطح اشتغال بخش j باشند، آنگاه ضریب اشتغال بخش مورد نظر را می‌توان به صورت زیر تعریف کرد:

$$e_j = \frac{L_j}{X_j} \quad j=1,2,3, \dots, n \quad (1)$$

ضریب اشتغال نشان‌دهنده این موضوع است که هر واحد تولید در ازای چند نفر نیروی کار حاصل شده است. ضریب فوق فقط ارتباطات مستقیم اشتغال را نشان می‌دهد. به منظور بیان ارتباطات مستقیم و غیرمستقیم از ماتریس معکوس ضرایب اشتغال (L) استفاده می‌شود. در ماتریس L هر

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۷

عضو L_{ij} نشان‌دهنده میزان اشتغال ایجاد شده در بخش i به ازای هر واحد افزایش در تقاضای نهایی و یا ارزش افزوده بخش j می‌باشد.

برای محاسبه ماتریس معکوس ضرایب اشتغال باید ماتریس قطری ضرایب اشتغال را در ماتریس معکوس لئون تیف^۱ و ماتریس معکوس گش^۲ ضرب نمود. مراحل به دست آوردن ماتریس معکوس اشتغال لئون تیف و گش را می‌توان به صورت زیر بیان نمود:

اول- $A=Zx^{-1}$ و $B=x^{-1}Z$ که در آن A ماتریس ضرایب فنی، Z ماتریس مبادلات واسطه بین بخشی و x^{-1} ماتریس قطری است که عناصر قطر اصلی آن معکوس ستانده کل بخشها را نشان می‌دهد و B نیز ماتریس ضرایب ستانده است.

دوم- $(I-A)$ و $(I-B)$ که به ترتیب ماتریس لئون تیف و ماتریس گش خوانده می‌شود که در آنها I ماتریس قطری یکه است.

سوم- $(I-A)^{-1}$ و $(I-B)^{-1}$ که به ترتیب ماتریس معکوس لئون تیف و ماتریس معکوس گش نامیده می‌شود. جمع ستونی عناصر ماتریس معکوس لئون تیف پیوند پیشین مستقیم و غیرمستقیم و جمع سطری عناصر ماتریس معکوس گش، پیوند پسین مستقیم و غیرمستقیم را معلوم می‌کند. (نگرش تولید)

چهارم- $L=e(I-A)^{-1}$ و $L=e(I-B)^{-1}$ نشان‌دهنده ماتریس معکوس اشتغال لئون تیف و ماتریس معکوس اشتغال گش است. همانند رابطه سوم جمع ستونی عناصر ماتریس معکوس اشتغال لئون تیف پیوند پیشین مستقیم و غیرمستقیم و جمع سطری عناصر ماتریس معکوس گش پیوند پسین مستقیم و غیرمستقیم را معلوم می‌کند. (نگرش اشتغال)

پنجم- از حاصل ضرب ماتریس‌های معکوس لئون تیف و گش (دو نگرش تولید و اشتغال) در بردار تقاضای نهایی، پتانسیل بالقوه تولید و اشتغال بخشها به دست می‌آید.

۱-۲. الگوی راس موسن- هیرشمن^۳

در این روش پیوندهای پیشین و پسین که به شاخصهای قدرت و حساسیت انتشار نیز موسوم است با استفاده از ماتریس معکوس ضرایب اشتغال لئون تیف و گش به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$L_j = \sum_{i=1}^n L_{ij} \quad \text{و} \quad U_j = \frac{nL_j}{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n L_{ij}} \quad \text{قدرت انتشار} \quad (۲)$$

1. Leontief Matrix Inverse
2. Ghosh Matrix Inverse
3. Rasmussen-Hirschman Method

$$V_j = \frac{\sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (L_{ij} - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n L_{ij})^2}}{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n L_{ij}} \quad (۳)$$

انحراف معیار قدرت انتشار

$$U_i = \frac{nL_i}{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n L_{ij}} \quad \text{و} \quad L_i = \sum_{j=1}^n L_{ij} \quad (۴)$$

حساسیت انتشار

$$V_i = \frac{\sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{j=1}^n (L_{ij} - \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n L_{ij})^2}}{\frac{1}{n} \sum_{j=1}^n L_{ij}} \quad (۵)$$

انحراف معیار حساسیت انتشار

که در روابط فوق L_{ij} عنصری از ماتریس معکوس اشتغال است. فقط باید توجه نمود که در محاسبه قدرت انتشار از ماتریس معکوس اشتغال لئون تیف (طرف تقاضا) و در محاسبه حساسیت انتشار از ماتریس معکوس اشتغال گش (طرف عرضه) استفاده می‌شود.

- اگر شاخص قدرت انتشار یک بخش بزرگتر از ۱ باشد ($U_i > 1$)، بخش مذکور در ازای یک واحد افزایش در تقاضای نهایی‌اش به افزایش قابل توجهی اشتغال در کل اقتصاد نیاز دارد.

- اگر شاخص حساسیت انتشار یک بخش بزرگتر از ۱ باشد ($U_i > 1$)، بخش مذکور در ازای یک واحد افزایش در ارزش افزوده‌اش به افزایش قابل توجهی اشتغال در کل اقتصاد نیاز دارد. راس موسن بخشی را کلیدی دانست که U_i و U_j بزرگتر از ۱ و V_i و V_j نسبتاً کوچکی داشته باشد. کوچک بودن V_i و V_j به این صورت تعبیر می‌شود که ارتباط بخش مورد نظر با دیگر بخشهای اقتصادی به صورت متوازن است.

نحوه عمل در نگرش تولید به صورت فوق است. فقط از ماتریس معکوس لئون تیف و ماتریس معکوس گش استفاده می‌شود.

۲-۱-۲. الگوی کشش داده-ستانده^۱

این روش به عنوان شاخصی برای تعیین مشارکت یک بخش در اقتصاد در کنار شاخص پیوندهای پیشین و پسین استفاده می‌شود. شاخص کشش، اهمیت یک بخش را هم از جهت نقش آن در تقاضای نهایی وهم پیوند با بخشهای دیگر اقتصاد نشان می‌دهد. شاخص کشش اشتغال کل به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$TEE_{L_{yj}} = \sum L_{ij} (Y_j / L) \quad (6)$$

که در رابطه فوق $TEE_{L_{yj}}$ درصد تغییر در اشتغال کل ناشی از یک درصد تغییر در تقاضای نهایی بخش j ام را نشان می‌دهد و L_{ij} عنصری از ماتریس معکوس اشتغال لئون تیف است. Y_j تقاضای نهایی بخش j ام و L شاغلین کل اقتصاد است. کشش مستقیم اشتغال داده-ستانده: این کشش اثر تغییر تقاضای نهایی بخش j ام را روی اشتغال همان بخش نشان می‌دهد و از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$DEE_{L_j Y_j} = \sum L_{jj} (Y_j / L_j) \quad (7)$$

که در آن $DEE_{L_j Y_j}$ کشش مستقیم اشتغال و L_j اشتغال بخش j ام و L_{jj} عناصر قطر اصلی ماتریس معکوس اشتغال لئون تیفی است. نحوه محاسبه کششها در نگرش تولید همانند فوق است و تنها از ماتریس معکوس لئون تیف استفاده می‌شود.

۲-۲. روشهای نوین^۴

در این روشها به برآورد کمی کاهش ستانده و اشتغال به وجود آمده در اقتصاد در صورت حذف فرضی یک بخش خاص اقدام می‌شود. بنابراین این روش در الگوی داده-ستانده به وسیله حذف سطر و ستون مربوط به بخش مورد نظر و یا تغییرات دلخواه (با توجه به روش مورد نظر) در ماتریس ضرایب فنی (A) و ماتریس ضرایب ستانده (B) قابل مدل سازی است. لازم به توضیح است که برای محاسبه پیوندهای پیشین از ماتریس ضرایب فنی (A) و ماتریسهای حاصل از آن و برای محاسبه پیوندهای پسین از ماتریس ضرایب ستانده (B) و ماتریسهای حاصل از آن استفاده می‌شود. در

حالت کلی جدول ضرایب فنی به صورت $A = \begin{bmatrix} A_{11} & A_{12} \\ A_{21} & A_{22} \end{bmatrix}$ و جدول ضرایب ستانده به

1. Elasticity Input-output Table Method
2. Direct Elasticity Employment
3. Modern Approach
4. Modern Approach

صورت $B = \begin{bmatrix} B_{11} & B_{12} \\ B_{21} & B_{22} \end{bmatrix}$ می‌باشد. به منظور سهولت اقتصاد را دو بخشی فرض می‌کنیم. جدول (۱) هفت روش حذفی ممکن را نشان می‌دهد.

جدول ۱. روشهای حذفی ممکن با در نظر گرفتن یک جدول داده-ستانده دوبخشی

توضیح روش	ماتریس ضرایب فنی پس از تغییرات اعمال شده	ماتریس ضرایب پس از تغییر اعمال شده
۱ حذف کلیه پیوندهای بخش اول	$A' = \begin{bmatrix} \cdot & \cdot \\ \cdot & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} \cdot & \cdot \\ \cdot & A_{21} \end{bmatrix}$
۲ حذف کلیه روابط پیشین و پسین بخش اول به جز روابط درون بخشی آن	$A' = \begin{bmatrix} A_{11} & \cdot \\ \cdot & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} B_{11} & \cdot \\ \cdot & B_{22} \end{bmatrix}$
۳ حذف کلیه روابط پیشین بخش اول	$A' = \begin{bmatrix} \cdot & A_{12} \\ \cdot & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} \cdot & B_{12} \\ \cdot & B_{22} \end{bmatrix}$
۴ حذف کلیه روابط پسین بخش اول	$A' = \begin{bmatrix} \cdot & \cdot \\ A_{21} & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} \cdot & \cdot \\ B_{21} & B_{22} \end{bmatrix}$
۵ حذف کلیه روابط پسین بخش اول به جز پیوندهای درونی آن	$A' = \begin{bmatrix} A_{11} & \cdot \\ A_{21} & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} B_{11} & \cdot \\ B_{21} & B_{22} \end{bmatrix}$
۶ حذف کلیه روابط پیشین بخش اول به جز پیوندهای درونی آن	$A' = \begin{bmatrix} A_{11} & A_{12} \\ \cdot & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} B_{11} & B_{12} \\ \cdot & B_{22} \end{bmatrix}$
۷ حذف روابط درون بخشی بخش اول	$A' = \begin{bmatrix} \cdot & A_{12} \\ A_{21} & A_{22} \end{bmatrix}$	$B' = \begin{bmatrix} \cdot & B_{12} \\ B_{21} & B_{22} \end{bmatrix}$

Source: R. Miller and M. A. Laur (2005)

به منظور محاسبه اثر یک بخش حذف شده، ماتریس معکوس لئون تیف و گش (نگرش تولید) و ماتریس معکوس اشتغال لئون تیف و گش (نگرش اشتغال) را در بردار تقاضای نهایی ضرب می‌کنیم. تفاوت ستانده کل و اشتغال کل حالت ثانویه (پس از حذف) و حالت اولیه (قبل از حذف) توان تولید و اشتغال بخش مربوط را در کل اقتصاد نشان می‌دهد. بدیهی است این مقدار تفاوت را می‌توان برای تمامی بخشها محاسبه نمود. بنابراین در روش حذف فرضی به آسانی می‌توان آثار تعطیلی یک صنعت را در تولید و اشتغال کشور در حالات مختلف محاسبه نمود.

۳. جایگاه بخش خدمات مالی در تولید و اشتغال کشور

برای تعیین جایگاه بخش خدمات مالی در تولید و اشتغال، اقتصاد کشور به ۳۵ بخش تقسیم می‌شود. مبنای محاسبات، جدول داده-ستانده سال ۱۳۸۰ مرکز آمار ایران است که آخرین جدول منتشر

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۱۱

شده در کشور محسوب می‌شود. در این جدول بخشهای بیمه، بانکداری و مؤسسات مالی با هم ادغام شده‌اند و این بخش به عنوان یک صنعت مستقل در جدول مورد تحلیل قرار می‌گیرد. برای محاسبه ضرایب مربوط به اشتغال در بخشهای مختلف از نتایج تفصیلی سرشماری سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ و نمونه‌گیریهای سال ۱۳۸۰ استفاده می‌شود. منظور ما از پیوند پیشین در این بخش تأثیر افزایش یک واحد تقاضای نهایی بخش مفروض بر تولید و اشتغال کل اقتصاد و پسوند پسین تأثیر تغییر در ارزش افزوده یک بخش در ستانده سایر بخشهاست.

۱-۳. رهیافت راس موسن- هیرشمن

جداول (۲) و (۳) پیوندهای پیشین و پسین نرمال شده بخشهای مختلف اقتصادی را نشان می‌دهد. طبق این رهیافت از دیدگاه تولید بخشهای محصولات لاستیکی و پلاستیکی و جواهرات و کالاهای متفرقه طبقه‌بندی نشده کلیدی هستند و از دیدگاه اشتغال بخش محصولات ساخته شده از چوب، چوب‌پنبه، نی و مواد حصیر بافی کلیدی شناخته شده است.

در نگرش تولید، بخش خدمات مالی تنها به این دلیل که قدرت انتشار کمتر از یک دارد کلیدی محسوب نمی‌شود. قدرت انتشار این بخش ۰/۶۶۶ است ولی حساسیت انتشار آن ۱/۱۶۷ است. انحراف معیار قدرت و حساسیت این بخش کمتر از میانگین کل بخشهاست و به صورت متوازن بین بخشها توزیع شده است.

این بخش دارای پیوند پیشین مستقیم و غیرمستقیم (ضریب تکاثر) ۱/۲۸۴ است. به این معنی که اگر تقاضای نهایی این بخش یک میلیون ریال افزایش یابد، ۱/۲۸۴ میلیون ریال (به قیمت‌های سال ۱۳۸۰) تولید کل اقتصاد افزایش می‌یابد. پیوند پسین مستقیم و غیرمستقیم بخش خدمات مالی ۲/۱۷۴ است که قابل توجه است و رتبه ۷ را از ۳۵ بخش اقتصاد به خود اختصاص داده است. این رقم به این معناست که اگر ارزش افزوده این بخش یک میلیون ریال افزایش یابد، تولید در کل اقتصاد ۲/۱۷ میلیون ریال افزایش می‌یابد. در نگرش اشتغال، بخش خدمات مالی به دلیل آنکه قدرت انتشار کمتر از یک دارد (۰/۶۳۹)، کلیدی محسوب نمی‌شود. حساسیت انتشار این بخش ۱/۲۵۷ است که رتبه ۱۰ را از ۳۵ بخش داراست. انحراف معیار قدرت و حساسیت این بخش از دیدگاه اشتغال همانند نگرش تولید کمتر از میانگین کل است و به صورت متوازن بین بخشها توزیع شده است. نتایج حاصل از رهیافت راس موسن- هیرشمن بر خودکفایی بخش خدمات مالی دلالت دارد. به عبارت دیگر، این بخش بیشتر نهاده واسطه‌ای در اختیار دیگر بخشها قرار می‌دهد یعنی پیوند پسین قوی دارد و در عوض از نهاده‌های دیگر بخشها کم استفاده می‌نماید یعنی پیوند پیشین ضعیف دارد. از دیدگاه تولید و اشتغال، بخشهای خدمات مالی، ساختمان و کشاورزی بیشترین استفاده را از نهاده‌های واسطه‌ای بخش خدمات مالی دارند. به عنوان مثال اگر ارزش افزوده بخش خدمات مالی یک میلیون ریال افزایش یابد، ۰/۲۲ میلیون ریال (به قیمت سال ۱۳۸۰) تولید در بخش

ساختمان افزایش می‌یابد. بنابراین این بخش جزء صنایع بالادستی اقتصاد کشور محسوب می‌شود. البته با توجه به ماهیت خدماتی بودن، این بخش برای تأمین نهاده‌های تولید خود اتکای اندکی به دیگر بخشهای اقتصاد کشور دارد و این امر دور از انتظار نیست.

جدول ۲. پیوندهای پیشین و پسین مستقیم و غیرمستقیم و شاخصهای قدرت و حساسیت انتشار و انحراف معیار هر کدام از ۳۵ بخش اقتصاد ایران از دیدگاه تولید

شماره	پیوند پیشین	پیوند پسین	قدرت انتشار	حساسیت انتشار	انحراف معیار قدرت انتشار	انحراف معیار حساسیت انتشار
۱	۱/۶۳۶	۱/۷۹۲	۰/۸۴۹	۰/۹۶۲	۰/۱۰۲	۰/۱۱۳۶
۲	۱/۷۰۷	۱/۱۸۵	۰/۸۸۶	۰/۶۳۶	۰/۰۸۹	۰/۰۹۳۲
۳	۱/۰۵۲	۱/۲۷۷	۰/۵۴۶	۰/۶۸۵	۰/۰۸۷	۰/۰۹۰۵
۴	۱/۸۵۸	۲/۷۱۹	۰/۹۶۵	۱/۴۶۰	۰/۱۱۶	۰/۱۱۹۸
۵	۲/۳۹۳	۱/۳۷۵	۱/۲۴۳	۰/۷۳۸	۰/۱۱۵	۰/۱۰۳۶
۶	۱/۹۳۴	۱/۰۱۱	۱	۰/۵۴۳	۰/۰۹۶	۰/۰۹۰۷
۷	۲/۳۳۶	۱/۵۸۳	۱/۲۱۳	۰/۸۵۰	۰/۱۰۸	۰/۱۰۴۱
۸	۲/۲۵۶	۱/۳۹۶	۱/۱۷۱	۰/۷۴۹	۰/۰۹۶	۰/۰۹۰۴
۹	۲/۲۷۴	۱/۵۱۱	۱/۱۸۱	۰/۸۱۱	۰/۱۰۵	۰/۱۰۸۰
۱۰	۲/۲۳۴	۳/۰۹۰	۱/۱۶۰	۱/۶۵۹	۰/۱۱۲	۰/۱۲۹۶
۱۱	۲/۳۵۳	۴/۶۲۷	۱/۲۲۲	۲/۴۸۵	۰/۱۳۸	۰/۱۴۸۴
۱۲	۱/۶۶۶	۱/۹۰۶	۰/۸۶۵	۱/۰۲۳	۰/۰۹۵	۰/۰۹۴۰
۱۳	۱/۷۳۲	۳/۲۵۹	۰/۸۹۹	۱/۷۵۰	۰/۱۱۴	۰/۱۲۰۶
۱۴	۲/۲۴۱	۹۶۲/۲	۱/۱۶۴	۱/۵۹۱	۰/۰۹۷	۰/۱۰۴۵
۱۵	۱/۸۲۳	۲/۲۲	۰/۹۴۷	۱/۱۸۷	۰/۰۹۲	۰/۱۱۲۲
۱۶	۱/۹۰۷	۱/۰۷۵	۰/۹۹۰	۰/۵۷۷	۰/۰۸۸	۰/۰۹۰۹
۱۷	۲/۱۹۱	۲/۹۵۶	۱/۱۳۸	۱/۵۵۸	۰/۱۳۰	۰/۱۴۱۳
۱۸	۲/۱۷۹	۲/۱۱۱	۱/۱۳۲	۱/۱۳۴	۰/۱۰۳	۰/۱۱۰۴
۱۹	۲/۱،۳	۱/۵۹۰	۱/۰۹۲	۰/۸۵۳	۰/۱۳۳	۰/۱۳۷۳
۲۰	۲/۲۲	۱/۶۳۰	۱/۱۵۳	۰/۸۷۵	۰/۱	۰/۰۹۹۲
۲۱	۳/۰۹۴	۲/۹۸۹	۱/۶۰۶	۱/۶۰۵	۰/۱۸۳	۰/۱۸۸۴
۲۲	۲/۰۶۱	۱/۷۹۹	۱/۰۷۰	۰/۹۶۶	۰/۰۹۷	۰/۱۰۳۷
۲۳	۲/۳۹۴	۱/۴۷۷	۱/۲۴۳	۰/۷۹۳	۰/۱۱۸	۰/۱۱۹۷
۲۴	۲/۸۳۰	۱/۶۵۲	۱/۴۶۹	۰/۸۸۷	۰/۱۲۲	۰/۱۲۳۱
۲۵	۲/۱۰۹	۲/۰۸۴	۱/۰۹۵	۰/۱۱۹	۰/۰۹۷	۰/۱۰۴۱
۲۶	۲/۰۷۷	۱/۲۰۸	۱/۰۷۸	۰/۶۴۹	۰/۰۹۵	۱/۰۹۶۱
۲۷	۱/۳۰۵	۱/۶۵۴	۰/۶۷۸	۰/۸۸۸	۰/۰۹	۰/۰۹۲۸
۲۸	۱/۹۱۸	۱/۲۷۹	۰/۹۹۶	۰/۶۸۷	۰/۰۹۱	۰/۰۹۰۳
۲۹	۱/۵۵۸	۱/۹۱۲	۰/۸۰۹	۱/۰۲۶	۰/۰۹۹	۰/۱۰۲۷
۳۰	۱/۳۸۴	۲/۱۷۴	۰/۶۶۶	۱/۱۶۷	۰/۰۹۳	۰/۰۹۷۹
۳۱	۱/۲۸۴	۱/۳۹۵	۰/۶۶۷	۰/۷۴۹	۰/۰۸۹	۰/۰۹۲۲
۳۲	۱/۳۵۳	۱/۰۰۵	۰/۷۰۲	۰/۵۴۰۲	۰/۰۸۷	۰/۰۹۰۷
۳۳	۱/۲۲۰	۱/۰۳۲۲	۰/۶۳۳	۰/۵۴	۰/۰۸۷	۰/۰۹۰۷
۳۴	۱/۳۶۳	۱/۰۳۴۱	۰/۷۰۸	۰/۵۵۵	۰/۰۸۸	۰/۰۹۱۷۲
۳۵	۱/۴۳۱	۱/۱۹۳	۰/۷۴۳	۰/۶۴۱	۰/۰۹۱	۰/۰۹۴۴

مأخذ: نتایج تحقیق

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۱۳

جدول ۳. پیوندهای پیشین و پسین مستقیم و غیرمستقیم و شاخص های قدرت و حساسیت انتشار و انحراف معیار هر کدام از ۳۵ بخش اقتصاد ایران از دیدگاه اشتغال

شماره	پیوند پیشین	پیوند پسین	قدرت انتشار	حساسیت انتشار	انحراف معیار قدرت انتشار	انحراف معیار حساسیت انتشار
۱	۰/۰۴۴	۰/۰۶۲	۲/۴۸۳	۴/۰۳۱	۰/۳۸۷	۰/۴۷۶
۲	۰/۰۱۳۰	۰/۰۰۷۸	۰/۷۳۴	۰/۵۱۱	۰/۰۶۷۴	۰/۰۷۴
۳	۰/۰۰۱۱	۰/۰۰۰۹	۰/۰۶۷	۰/۰۶۳۷	۰/۰۰۷۳۲	۰/۰۰۸۴
۴	۰/۰۱۳۸	۰/۰۲۲۳	۰/۷۷۹	۱/۴۴۸	۰/۱۰۳۰۱	۰/۱۱۸۷
۵	۰/۰۳۱۹	۰/۰۰۲۳	۱/۷۷۹	۰/۱۵۲	۰/۲۳۶۷	۰/۰۲۱۳
۶	۰/۰۳۱۱	۰/۰۰۹۸	۱/۷۵۳	۰/۶۳۹	۰/۱۸۷۸	۰/۱۰۶۹
۷	۰/۰۲۵۳۱	۰/۰۱۷۳	۱/۴۲۵	۱/۱۲۳	۰/۱۳۵۳	۰/۱۳۷۶
۸	۰/۰۱۴۹	۰/۰۰۲۱۶	۰/۸۴۴	۰/۱۴۰۲	۰/۰۶۰۵	۰/۱۰۶۹
۹	۰/۰۲۲۳	۰/۰۱۱۰۷	۱/۲۵۵	۰/۷۱۷	۰/۱۰۴۵	۰/۰۹۵۵
۱۰	۰/۰۲۲۱	۰/۰۲۰۴۲	۱/۲۴۶	۱/۳۲۳	۰/۱۰۹۳	۰/۱۰۲۳
۱۱	۰/۰۱۷۵	۰/۰۲۷۵	۰/۹۸۶	۱/۷۸۶	۰/۰۹۳۶	۰/۱۰۶۷
۱۲	۰/۰۰۳۰	۰/۰۰۱۶۷	۰/۱۷۰	۰/۱۰۸۶	۰/۱۴۰۴۱	۰/۰۰۹۹
۱۳	۰/۰۰۷۲	۰/۰۰۸۱	۰/۴۰۵	۰/۲۵	۰/۰۳۳۶	۰/۰۳۶۲
۱۴	۰/۰۱۵۵	۰/۰۱۴۸	۰/۸۷۲	۰/۹۶۳	۰/۰۵۹۶	۰/۰۶۲۳
۱۵	۰/۰۱۳۵	۰/۰۱۵۷	۰/۷۶۲	۱/۰۱۹۶	۰/۰۷۳۸۶	۰/۰۹۶۳
۱۶	۰/۰۱۱۶	۰/۰۰۳۸۸	۰/۶۵۴	۰/۲۵۱۴	۰/۰۴۱۶۱	۰/۳۹۵
۱۷	۰/۰۱۰۵	۰/۰۰۸۲۴	۰/۵۹۱	۰/۵۳۴	۰/۰۴۷۵	۰/۰۴۷
۱۸	۰/۰۱۲۰	۰/۰۰۸۹۱	۰/۶۷۷	۰/۵۷۷	۰/۰۵۲۹	۰/۰۵۶۲
۱۹	۰/۰۰۸۷	۰/۰۰۳۷۵	۰/۴۹۲	۰/۲۴۳	۰/۰۴۴۷	۰/۰۳۹۱
۲۰	۰/۰۱۳۵	۰/۰۰۸۶۸	۰/۷۶۲	۰/۵۶۲	۰/۰۶۲۶	۰/۰۶۳۸
۲۱	۰/۰۱۵۱۹	۰/۰۱۰۲۵	۰/۸۵۵	۰/۶۶۴	۰/۰۷۵۰۵	۰/۰۷۷۹
۲۲	۰/۰۱۸۴۳	۰/۰۱۸۳	۱/۰۳۷۶	۱/۱۸۷	۰/۱۰۷۹۹	۰/۱۲۷۵
۲۳	۰/۰۰۹۹	۰/۰۰۲۶۱	۰/۵۶۲	۰/۱۶۹	۰/۰۳۸۹۳	۰/۰۲۵۵
۲۴	۰/۰۲۱۵	۰/۰۱۳۶	۱/۲۱۱	۰/۸۸۶	۰/۱۱۲۶	۰/۱۲۳۰
۲۵	۰/۰۳۱۴	۰/۰۴۵۶	۱/۷۶۹	۲/۹۵۵	۰/۲۲۹۱	۰/۲۷۴۸
۲۶	۰/۰۲۲۷	۰/۰۱۷۰۵	۱/۲۷۹	۱/۱۰۴	۰/۱۴۳۲	۰/۱۶۳۶
۲۷	۰/۰۱۹۳	۰/۰۲۷۵	۱/۰۸۸	۱/۷۸۳	۱/۱۶۲۸	۱/۱۸۶۴
۲۸	۰/۰۱۸۰	۰/۰۰۷۳	۱/۰۱۸۲	۰/۴۷۹	۰/۰۹۴۶	۰/۰۶۳۰
۲۹	۱/۰۱۸۴	۰/۰۲۵۱	۱/۰۳۹۵	۱/۶۳۰	۰/۱۴۲۳	۰/۱۶۳۰
۳۰	۰/۰۱۱۳	۰/۰۱۹۴	۰/۶۳۹۱	۱/۲۵۷	۰/۰۹۰۹	۰/۱۰۵۴
۳۱	۰/۰۰۵۰	۰/۰۰۳۳	۰/۲۸۴	۰/۲۱۵	۰/۰۲۴۵	۰/۰۲۶۵
۳۲	۰/۰۱۸۴	۰/۰۱۵۷	۱/۰۳۹	۱/۰۱۷	۰/۱۴۸	۰/۱۷۱۴۰
۳۳	۰/۰۲۸۲	۰/۰۲۷۱	۱/۵۹۲۹	۱/۷۵۷	۰/۲۴۹	۰/۲۸۷۵
۳۴	۰/۰۱۴۹	۰/۰۱۲۳	۰/۸۴۰۳	۰/۸۰۲	۰/۱۱۴۷	۰/۱۳۲۵
۳۵	۰/۰۳۵۰۸	۰/۰۳۶۴	۱/۹۷۵	۰/۳۶	۰/۳۰۲۸	۰/۳۴۸۲

مأخذ: نتایج تحقیق

۳-۲. رهیافت کشف داده-ستانده

جدول (۴) رتبه‌بندی بخشهای اقتصاد را بر حسب کشف تولید کل و مستقیم و کشف اشتغال کل و مستقیم نشان می‌دهد. طبق محاسبات، بخش ساختمان، روغن‌ها و چربی‌های گیاهی و حیوانی، سایر محصولات غذایی و آشامیدنی، وسایل نقلیه موتوری، تریلرها، قطعات و لوازم آنها بیشترین کشف

تولید کل را دارند. بخشهای کشاورزی، روغن‌ها و چربی‌های گیاهی و حیوانی، سایر محصولات غذایی و آشامیدنی و بخش ساختمان بیشترین کسش اشتغال کل را دارند. مفهوم عدد ۰/۱۵۲ برای کسش تولید کل بخش ساختمان چنین است: اگر تقاضای نهایی بخش ساختمان یک میلیون ریال افزایش یابد تولید کل در اقتصاد ۰/۱۵۲ میلیون ریال افزایش می‌یابد. مقدار ۰/۲۱۷ برای کسش اشتغال کل بخش کشاورزی بدین‌گونه تفسیر می‌شود: اگر تقاضای نهایی بخش کشاورزی ۱۰ میلیون ریال افزایش یابد کل شاغلان اقتصاد ۲/۱۷ نفر زیاد می‌شود. از نظر کسش مستقیم تولید و اشتغال، بخشهای ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی، تجهیزات و دستگاههای مربوط به رادیو و تلویزیون و مخابرات رده‌های اول و دوم را دارا هستند. بخش خدمات مالی رتبه ۲۷ کسش تولید کل و اشتغال کل و رتبه ۳۱ کسش تولید مستقیم و ۳۰ کسش اشتغال مستقیم را داراست. پایین بودن کسش تولید و اشتغال این بخش به دلیل کم‌اهمیت بودن این بخش در اشتغال‌زایی نیست زیرا اولاً حجم تقاضای نهایی این بخش در کل اقتصاد کم بوده (۰/۶۱ درصد کل تقاضای نهایی اقتصاد) و علاوه بر آن، این شاخص نشان‌دهنده افزایش در تولید و اشتغال ناشی از پیوند پیشین است. روشن است که بخش خدمات مالی برای تولید ستانده خود ارتباط قوی با بخشهای قبل از خود ندارد ولی از نظر پیوند پسین در رتبه ۷ (نگرش تولید) و رتبه ۱۰ (نگرش اشتغال) قرار دارد.

جدول ۴. کسش تولید و اشتغال کل و مستقیم برای ۳۵ بخش جدول داده-ستانده سال ۱۳۸۰

شماره بخشها	شرح بخشهای ۳۵×۳۵ هم‌مغز و ن شده	کسش مستقیم تولید	کسش اشتغال مستقیم	کسش تولید کل	کسش اشتغال کل
۱	کشاورزی	۰/۶۲۷۹۵	۰/۶۲۷۸۴	۰/۹۳۰۴۷	۰/۱۷۴۹
۲	ماهی و سایر محصولات ماهیگیری	۰/۸۸۲	۰/۸۸۱۶	۰/۰۴۴۵	۰/۰۲۹۶
۳	زغال سنگ و لینیٹ، زغال سنگ نارس، نفت خام و گاز طبیعی، سنگ آهن و کنسانتره آن، سنگ مس و کنسانتره آن، سنگ، ماسه و خاک رس و سایر کانه‌ها	۰/۸۸۰۱۹	۰/۸۶۸۴	۰/۹۵۲۴	۰/۰۹۶۲
۴	برق و خدمات مربوط، آب و خدمات مربوط توزیع گاز طبیعی و خدمات مربوط	۰/۲۹۷۹۹	۰/۲۹۷۷	۰/۰۸۲۹	۰/۰۵۳۹
۵	روغن‌ها و چربی‌های گیاهی و حیوانی، سایر محصولات غذایی و آشامیدنی	۰/۹۶۳۴۲	۰/۹۵۸۱۲	۰/۱۴۴۶۹	۰/۱۶۸۲۲
۶	محصولات از توتون و تنباکو	۲/۵۷۶۶	۲/۵۷۶۸	۰/۰۴۳۱	۰/۰۰۶
۷	منسوجات	۰/۸۸۷۰۵	۰/۸۸۶۵	۰/۰۲۲۳۱	۰/۰۲۰۹۴
۸	انواع پوشاک	۲/۳۶۱۵۹	۲/۳۴۵۱۷	۰/۱۹۵۹	۰/۰۱۱۴
۹	انواع کفش و اجزای آن و سایر محصولات چرمی	۲/۰۸۸۹	۲/۰۸۸۸	۰/۰۸۱۴	۰/۰۰۶۹۴
۱۰	محصولات ساخته شده از چوب، چوب پنبه، نی و مواد حصیریانی	-/۰/۰۶۵	-/۰/۰۶۴۹۱	-/۰/۰۰۲۱۱	-/۰/۰۰۰۱۸
۱۱	خمیر کاغذ، کاغذ و محصولات کاغذی، اوراق چاپی و کالاهای مربوط	۰/۲۰۷۹۶	۰/۲۰۷۵۸	۰/۰۰۲۵۶	۰/۰۰۱۹۵
۱۲	فرآورده‌های نفتی	۰/۶۱۶	۰/۶۰۹۵۷	۰/۰۱۷۲۵	۰/۰۰۲۷۸
۱۳	مواد و محصولات شیمیایی	۰/۵۹۷۶۵	۰/۵۹۵۲۳	۰/۰۱۸۷۹	۰/۰۰۷۰۵۷
۱۴	محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۰/۲۲۷۸	۰/۲۲۸۰۲	۰/۰۰۳۲۶	۰/۰۰۱۹۸
۱۵	شیشه و محصولات شیشه‌ای و سایر محصولات کانی	۰/۱۹۵۸	۰/۱۹۵۶۶	۰/۰۰۵۵	۰/۰۰۳۵۸
۱۶	میلان	۰/۹۷۴۸۸	۰/۹۷۴۰۸	۰/۰۰۵۳۶	۰/۰۰۲۸۷
۱۷	آهن، فولاد و محصولات آن، سایر فلزات و محصولات فلزی	۰/۶۲۷۹۱	۰/۶۲۵۵۳	۰/۰۴۴۲۲	۰/۰۲۰۱۶
۱۸	ماشین‌آلات با کاربرد عام، کاربرد خاص، وسایل خانگی و قطعات مربوط	۱/۹۴۹۶	۱/۹۴۶۸۵	۰/۰۶۹۱۶	۰/۰۱۵۶۱
۱۹	ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۶/۰۴۳۸	۶/۰۳۹۴	۰/۰۰۳۸۸	۰/۰۰۱۸۱
۲۰	ماشین‌آلات و دستگاههای الکتریکی	۱/۲۷۶۸	۱/۲۷۴۸	۰/۰۱۸۴۹	۰/۰۰۹۹۹
۲۱	تجهیزات و دستگاههای مربوط به رادیو-تلویزیون و مخابرات	۴/۳۴۲۲	۴/۳۴۰۷	۰/۰۱۷۸	۰/۰۰۷۸۴
۲۲	تجهیزات پزشکی و جراحی و وسائل ارتوبدی، ابزارهای اپتیکی و ابزار دقیق، ساعت‌های مچی و انواع ساعت دیگر	۳/۷۷۳۹	۳/۷۷۴۴	۰/۰۰۸۱۵	۰/۰۰۶۲۶
۲۳	وسایل نقلیه موتوری، تریلرها و نیم تریلرها، بدنه، قطعات و لوازم الحاقی آنها	۱/۴۴۸۵	۱/۴۴۲۸	-/۰/۱۲۱۰۳۲	-/۰/۰۵۲۲۲

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۱۵

ادامه جدول ۴

۰/۰۰۶۴۹	۰/۰۱۰۰۲۱	۲/۴۰۷۲۶	۲/۴۰۸۰۳	سایروسایل و تجهیزات حمل و نقل و قطعات آنها	۲۴
۰/۰۰۴۶۶	۰/۰۰۳۶۵	۰/۷۹۳۷۱	۰/۷۹۳۷	جوهرات و کالاهای متفرقه طبقه‌بندی شده در جای دیگر	۲۵
۰/۱۴۰۲۷	۰/۱۵۲۷۸	۰/۹۰۱۳۲	۰/۹۰۱۵۴	ساختمانهای مسکونی و سایر ساختمان ها	۲۶
۰/۱۲۸۲۷	۰/۱۰۰۳۱	۰/۶۵۲۷۱	۰/۶۵۳	خدمات عمده فروشی و خرده فروشی و تعمیراتی	۲۷
۰/۰۲۱۷۷	۰/۰۲۶۶۶	۰/۸۹۴۵۷	۰/۸۹۶۶	خدمات اقامتگاههای عمومی، خدمات محل های صرف غذا و نوشیدنی	۲۸
۰/۰۶۵۷۲	۰/۰۶۳۸۵	۰/۶۳۸۸۱	۰/۶۳۹۱	خدمات حمل و نقل با راه آهن، جاده‌ای مسافر، جاده‌ای بار، از طریق خطوط لوله، آبی، هوایی، خدمات پشتیبانی و کمکی حمل و نقل، پست و مخابرات	۲۹
۰/۰۰۴۵۸	۰/۰۰۵۹۳	۰/۳۱۹۶۵	۰/۳۱۹۹	خدمات بانکداری، سایر واسطه‌گرهای مالی و فعالیتهای جنبی آنها، خدمات بیمه خدمات اجاره واحدهای مسکونی شخصی، خدمات واحدهای مسکونی اجاره ای، خدمات واحدهای غیرمسکونی اجاره‌ای، خدمات دلالتی املاک و مستغلات، خدمات کرایه ماشین آلات و تجهیزات بدون متصدی و کالاهای شخصی و خانگی، خدمات تحقیق و توسعه، خدمات کامپیوتر و فعالیتهای وابسته خدمات حرفه ای، علمی و فنی بجز خدمات کامپیوتر و تحقیق و توسعه، خدمات کشاورزی و دامداری و معدنی	۳۰
۰/۰۲۵۳	۰/۱۰۱۲۳	۰/۸۰۳۸۲	۰/۸۰۴۶۶	خدمات خیرگزاریه، خدمات اداری دولت، خدمات دفاعی نظامی و غیرنظامی، خدمات انتظامی و آتش نشانی، خدمات تامین اجتماعی اجباری	۳۱
۰/۰۷۴۹۶	۰/۰۶۳۷۵	۰/۹۹۶۴	۰/۹۹۷	خدمات آموزش ابتدایی دولتی، ابتدایی خصوصی، خدمات آموزش متوسطه عمومی و فنی و حرفه‌ای دولتی و خصوصی، آموزش عالی دولتی و خصوصی خدمات آموزش و تربیتی	۳۲
۰/۰۷۲۵۵	۰/۰۳۶۱۶	۱/۰۱۸۲۵	۱/۰۱۸۳۹	خدمات بیمارستانی، خدمات پزشکی و دندانپزشکی، سایر خدمات بهداشت انسانی خدمات دامپزشکی	۳۳
۰/۰۲۹۴۵	۰/۰۳۰۸۶	۰/۹۸۸۳	۰/۹۸۹۱	خدمات اجتماعی، دینی و مذهبی، هنری، ورزشی و تفریحی، کتابخانه ها و موزه‌ها و سایر خدمات	۳۴
۰/۰۳۶۵۲	۰/۰۱۷۲۸	۰/۹۲۷۶	۰/۹۲۷۷		۳۵

۳-۳. جایگاه بخش خدمات مالی در اقتصاد کشور در روش نوین

اکنون فرض می‌کنیم که بخش خدمات مالی تعطیل و ۳۴ بخش دیگر اقتصاد، نهاده مورد نیاز خود را به جای خریداری از بخش خدمات مالی، از خارج کشور وارد کنند. نتایج حاصل از حذف کلی بخش خدمات مالی در اقتصاد کشور (که در این صورت یک ماتریس ۳۴ بخشی خواهیم داشت)، در جدول (۵) آورده شده است.

در ابتدا ممکن است به نظر برسد که تعطیلی بخش خدمات مالی تنها سبب کاهش ۱۵۷,۵۸ فرصت شغلی و یا ۱۷,۶۳۱,۶۴۹ ریال ستانده در کل اقتصاد می‌شود ولی به دلیل درهم تنیدگی و ادغام بخشهای اقتصاد، با تعطیلی این بخش تعداد فرصتهای شغلی از دست رفته بیشتر خواهد بود. همان‌طور که در جدول (۵) ملاحظه می‌شود، در صورت حذف بخش خدمات مالی به تعداد ۲۱۵,۸۱۴ (الگوی لئون تیف) و ۶۸۷,۰۳۸ (الگوی گش) فرصت شغلی در اقتصاد از دست می‌رود. (از کسر ردیف ۳ و ۲ جدول (۵) این نتیجه حاصل می‌شود.)

از دیدگاه ستانده، کاهش تولید به مقدار ۲۴,۴۱۰,۱۱۶ ریال (الگوی لئون تیف) و ۷۸,۰۱۳,۱۳۹ ریال (الگوی گش) است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود کاهش فرصت شغلی و ستانده در الگوی گش بیش از الگوی لئون تیف است. به این دلیل که در روش گش رویکرد عرضه و در روش لئون تیف رویکرد تقاضا در نظر گرفته می‌شود و همان‌طور که در روشهای سنتی نتیجه گرفته شد، بخش خدمات مالی بیشتر عرضه‌کننده نهاده‌های واسطه‌ای است نه تقاضاکننده آن. بنابراین حذف آن در رویکرد عرضه باعث تغییرات بیشتری در ستانده و اشتغال اقتصاد می‌گردد.

جدول ۵. نتایج حاصل از حذف کامل بخش خدمات مالی در اقتصاد کشور

ردیف	شرح	نگرش تولید (ریال)		نگرش اشتغال (نفر)	
		الگوی لئون تیف	الگوی گش	الگوی لئون تیف	الگوی گش
۱	تولید و اشتغال بخش خدمات مالی	۲۰/۴۳۳/۸۲۵	۶۷/۳۵۵/۲۴۴	۱۸۲/۴۷۴	۶۰۱/۴۸۲
۲	تولید و اشتغال کل اقتصاد	۱/۴۲۹/۶۰۴/۱۹۱	۲/۱۳۸/۷۲۸/۴۹۳	۱۵/۳۳۵/۰۷۰	۱۹/۳۲۱/۴۷۲
۳	تولید و اشتغال کل اقتصاد پس از حذف بخش خدمات مالی	۱/۴۰۵/۱۹۴/۰۷۵	۲/۰۶۰/۷۱۵/۳۵۴	۱۵/۱۱۹/۲۵۶	۱۸/۶۳۴/۴۳۴
۴	تولید و اشتغال کل اقتصاد در حالت بالفعل		۱/۱۵۶/۵۵۸/۴۴۷	۱۳/۲۳۶/۷۸۷	
۵	تولید و اشتغال بخش خدمات مالی در حالت بالفعل		۱۷/۶۳۱/۶۴۹	۱۵۷/۵۵۸	

مأخذ: نتایج تحقیق

جداول (۶) و (۷) حالات مختلف حذف فرضی بخش خدمات مالی و اثر آن بر کاهش ستانده و اشتغال کل اقتصاد و بخش خدمات مالی را نشان می‌دهد. هر یک از هفت روش یاد شده در این جداول به صورت کمی در دو الگوی لئون تیف و گش آورده شده است. نتایج حاصل از هفت روش حذفی، بر پیوند پسین قوی و پیوند پیشین ضعیف این بخش دلالت دارد. روش اول وضعیتی را نشان می‌دهد که طی آن پیوندهای پیشین و پسین و پیوندهای درونی بخش خدمات مالی حذف شده است. در این روش تولید کل اقتصاد در نگرش لئون تیف ۱۹,۱۶۳,۸۵۸ ریال و در نگرش گش ۱۶۸,۹۶۵,۸۸۱ ریال کاهش می‌یابد. فرصتهای شغلی از دست رفته در این روش به ترتیب ۱۶۸,۹۶۵ نفر در نگرش لئون تیف و ۶۳۱/۱۸۹ نفر در نگرش گش است. روش سوم تأثیر پیوندهای پیشین بخش خدمات مالی را معلوم می‌کند. حذف پیوندهای پیشین این بخش فقط باعث کاهش ستانده به میزان ۵,۴۰۱,۸۴۶ ریال در نگرش لئون تیف و ۱۵,۳۶۵,۹۰۰ ریال در نگرش گش می‌شود. فرصتهای شغلی از دست رفته در این روش برابر ۴۶/۰۷۰ نفر در نگرش لئون تیف و ۱۱۸,۵۱۷ نفر در نگرش گش است. مقایسه این اعداد با اعدادی که از حذف کلی بخش خدمات مالی به دست آورده‌ایم، نقش ضعیف پیوند پیشین این بخش را نمایان می‌سازد.

روش چهارم بیان‌کننده حذف روابط پسین بخش خدمات مالی است. با حذف پیوندهای پسین این بخش ستانده کل اقتصاد ۱۸,۱۴۲,۹۷۰ ریال در نگرش لئون تیف و ۷۱,۹۳۶,۷۴۴ ریال در نگرش گش کاهش می‌یابد که رقم قابل توجهی است و نشان‌دهنده نقش این بخش در ایجاد تحرک در سایر بخشهای اقتصاد از طریق ارائه محصولات واسطه‌ای است. روشهای پنجم و ششم حالتی جزئی‌تری از روشهای سوم و چهارم را بیان می‌کنند و در روش هفتم پیوند درون‌بخشی بخش خدمات مالی حذف شده است. حذف پیوند درون‌بخشی باعث کاهش ستانده کل اقتصاد به میزان ۱,۶۶۳,۱۹۷ ریال در نگرش لئون تیف و ۵,۳۱۵,۴۷۲ ریال در نگرش گش می‌شود.

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۱۹

۴. مقایسه نتایج حاصل شده از جدول داده-ستانده سال ۱۳۸۰ با جدول سال ۱۳۷۰ در این بخش نتایج کار خود را با نتایج حاصل از جدول سال ۱۳۷۰ مقایسه می‌کنیم تا به نوعی روند وضعیت بخش خدمات مالی در دوره (۱۳۷۰-۱۳۸۰) مورد بررسی قرار گیرد. جدول (۸) به صورت تفصیلی این مقایسه را نشان می‌دهد.

جدول ۸. مقایسه نتایج حاصل از دو جدول داده-ستانده سالهای ۱۳۷۰ و ۱۳۸۰

ردیف	عنصر مورد بررسی	نتایج حاصل از جدول سال ۱۳۸۰	نتایج حاصل از جدول سال ۱۳۷۰
۱	ضریب تکاثر بخش خدمات مالی (نگرش تولید)	۱/۲۸۴	۱/۴۸۶
۲	پیوند پسین مستقیم و غیرمستقیم (نگرش تولید)	۲/۱۷۴	۲/۲۸۰
۳	قدرت انتشار بخش خدمات مالی (نگرش تولید)	۰/۶۶۶	۰/۷۹
۴	حساسیت انتشار بخش خدمات مالی (نگرش تولید)	۱/۱۶۷	۱/۷۵
۵	کشش تولید کل	۰/۰۰۵	۰/۰۰۵
۶	ضریب تکاثر بخش خدمات مالی (نگرش اشتغال)	۰/۱۱۳	۰/۲۷۹
۷	پیوند پسین مستقیم و غیرمستقیم (نگرش اشتغال)	۰/۱۹۴	۰/۲۲۴۴
۸	قدرت انتشار بخش خدمات مالی (نگرش اشتغال)	۰/۶۳۹	۰/۷۹
۹	حساسیت انتشار بخش خدمات مالی (نگرش اشتغال)	۱/۲۵۷	۰/۶۳۵
۱۰	کشش اشتغال کل	۰/۰۰۴۵۸	۰/۰۰۵
۱۱	تعداد فرصتهای شغلی از دست رفته	۲۱۵/۸۱۴ نفر الگوی لئون تیف	۲۲۵۲۴۶ نفر
۱۲	در صورت حذف کامل بخش خدمات مالی	۶۸۷/۰۳۸ نفر الگوی گش	-----

مأخذ: نتایج تحقیق

- تحقیق جدول سال ۱۳۷۰ توسط دکتر کشاورز حداد صورت پذیرفته و از فصلنامه پژوهشهای اقتصادی ایران شماره ۲۱ صفحات ۱۳۳-۱۱۵ اخذ شده است.

بر اساس جدول (۸) می‌توان مشاهده نمود که توان تولید و اشتغال بخش خدمات مالی طی ۱۰ سال (۱۳۷۰-۱۳۸۰) تغییر زیادی نکرده است. در نگرش تولید به جز مقدار کشش کل که ثابت مانده، بقیه موارد کاهش یافته است. البته به نظر نمی‌رسد این مقدار کاهش در کل اقتصاد زیاد محسوس باشد. به عنوان مثال تفاوت ضریب تکاثر در سالهای ۱۳۷۰ و ۱۳۸۰ مقدار ۰/۲۰۲ است. به این مفهوم که اگر تقاضای نهایی بخش خدمات مالی ۱۰ میلیون ریال افزایش یابد، تولید در کل اقتصاد ۲ میلیون ریال زیاد می‌شود. بنابراین اگر تولید را هم به قیمت سال ۱۳۸۰ در نظر بگیریم، می‌بینیم که این تفاوت چندان محسوس نیست. در این قیاس، شاخص کشش داده-ستانده به دلیل اینکه حجم تقاضای نهایی را در کنار پیوند بخش خدمات مالی با دیگر بخشها لحاظ می‌کند از اعتبار بیشتری برخوردار است. در نگرش اشتغال، اختلاف کمی بیشتر است. دلیل آن را شاید می‌توان در بالا رفتن نرخ بیکاری در سال ۱۳۸۰ نسبت به سال ۱۳۷۰ دانست. یعنی با بالا رفتن نرخ بیکاری در کشور

ضریب اشتغال کاهش می‌یابد و بدیهی است که این کاهش بر ماتریس معکوس اشتغال اثرگذار خواهد بود. مقدار کسش کل اشتغال طی این دوره تنها ۰/۰۰۰۴۲ واحد تغییر کرده است که بسیار ناچیز است. فرصتهای شغلی از دست رفته در صورت حذف بخش خدمات مالی طی این دوره کاهش یافته است. دلیل آن را می‌توان در تغییرات ساختاری اقتصاد ایران و درهم تنیدگی بیشتر بخشهای اقتصاد ایران جستجو نمود. به عبارت دیگر بخشهایی توانسته‌اند در ارائه برخی از خدمات، جایگزین بخش خدمات مالی شوند.

۵. نتیجه‌گیری

محاسبات نشان داد که افزایش یک واحد تقاضای نهایی بخش خدمات مالی به قیمتهای سال ۱۳۸۰ حدود ۱/۲۸۴ میلیون ریال ستانده کل اقتصاد را افزایش می‌دهد. این رقم از دیدگاه اشتغال ۰/۰۱۱۳ است. یعنی اگر تقاضای نهایی بخش خدمات مالی ۱۰۰ میلیون ریال افزایش یابد، ۱/۱۳ نفر شغل در کل اقتصاد ایجاد می‌شود. از کل این مقدار ۰/۰۰۹۵ به خود بخش خدمات مالی اختصاص دارد. مقایسه این دو عدد نشان می‌دهد که پیوند پیشین خدمات مالی با بخشهای اقتصادی قبل از خود نسبتاً کم بوده و بخش عمده‌ای از افزایش تقاضای نهایی صرفاً در خود این بخش جذب می‌شود. کسش کل ستانده و اشتغال این بخش به ترتیب ۰/۰۰۵ و ۰/۰۰۴۵۸ است. با توجه به اینکه خدمات مالی یک فعالیت خدماتی است و در مقایسه با بخشهایی مثل ساختمان و کشاورزی برای تولید محصول خود نیاز چندان قابل توجهی به محصولات سایر بخشها ندارد، بنابراین پایین بودن کسش آن دور از انتظار نیست.

اهمیت خدمات مالی در تأمین خدماتی است که به صورت تسهیل مبادلات و مدیریت ریسک در اختیار بخشهای دیگر قرار می‌گیرد و این ارتباط به صورت پیوند پسین با دیگر بخشها آورده می‌شود. نتایج حاصل از سه روش راس-موسن-هیرشمن، کسش داده-ستانده و هفت روش حذفی، بر این نکته تأکید دارند که این بخش نمی‌تواند از طریق ایجاد تقاضا در سایر بخشها موجب افزایش ستانده و اشتغال در کشور شود (که این امر خود کفایتی بخش را نشان می‌دهد) ولی قطعاً می‌تواند از طریق عرضه محصولات خود در سایر بخشها مؤثر باشد.

۶. پیشنهادها

- از آنجایی که بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال و تولید از طریق پیوندهای پسین مؤثر است، لذا تقویت و استحکام بخشیدن به پیوندهای پسین این بخش می‌تواند بر کاهش نرخ بیکاری کشور مؤثر باشد.
- با توجه به اینکه این تحقیق به صورت ایستا انجام گرفته، لزوم انجام پژوهش به صورت ایستای مقایسه‌ای و با استفاده از چند جدول داده-ستانده ضروری به نظر می‌رسد.

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۲۱

- این تحقیق با استفاده از آخرین جدول داده-ستانده کشوری (۱۳۸۰ مرکز آمار ایران) صورت پذیرفته اما لازم است مرکز آماری کشور همانند بانک مرکزی و مرکز آمار ایران جداول به روزتر و جدیدتر تهیه نمایند تا اعتبار نتایج حاصل شده بیشتر باشد. بدیهی است لزومی ندارد جداول جدیدتر مانند جدول ۱۳۸۰ به صورت آماری تهیه شود.

- یکی از محدودیتهای تحقیق در زمینه اشتغال با استفاده از جدول داده-ستانده، نبود آمار اشتغال بخشهای مختلف اقتصادی به تعداد بخشهای جداول داده-ستانده است و این محدودیت در تمام تحقیقات انجام شده در ایران به چشم می خورد. بنابراین حداقل اگر مراکز آماری معتبر در کشور به تهیه آمار اشتغال بخشها در سالهایی که جدول داده-ستانده تهیه شده است، اقدام کنند اعتبار نتایج حاصل از تحقیق بیشتر خواهد بود، در غیر این صورت محقق مجبور به همفزونی کردن بخشها می شود و این امر تا حدی از اعتبار تحقیق می کاهد.

جدول ۹. توان بالقوه اشتغال ۳۵ بخش اقتصاد ایران در دو الگوی لئون تیف و گش (ریال)

شماره بخشها	شرح بخشهای ۳۵×۳۵ همفزون شده	توان بالقوه اشتغال در حالت لئون تیف	توان بالقوه اشتغال در حالت گش
۱	کشاورزی	۴۸۲۱۶۷	۳۹۳۲۶۲۵
۲	ماهی و سایر محصولات ماهیگیری	۲۳۰۵۱	۷۹۹۴۱
۳	زغال سنگ و لینیست، نفت خام و گاز طبیعی، سنگ آهن، سنگ مس سنگ و ماسه و خاک رس و سایر کانی ها	۹۶۳۰۷	۸۷۶۲۶
۴	برق - آب - گاز	۲۳۲۷۲۵	۵۸۴۵۱۱
۵	صنایع غذایی - روغن ها و چربی های گیاهی و حیوانی	۱۵۷۹۴۹	۱۵۲۴۳۱
۶	محصولات از توتون و تنباکو	۲۴۸۴۱	۲۷۴۱۰
۷	منسوجات	۲۱۷۷۶۹	۲۹۱۲۰۳
۸	انواع پوشاک	۱۷۲۲۱	۴۶۸۳۴
۹	انواع کفش و اجزای آن و سایر محصولات چرمی	۳۸۷۱۷	۱۱۶۸۴۳
۱۰	محصولات ساخته شده از چوب، چوب پنبه، نی و مواد حصیربافی	۱۹۳۵۰	۶۵۸۹۱۰
۱۱	خمیر کاغذ، کاغذ و محصولات کاغذی، اوراق چاپی و کالاهای مربوط	۶۸۶۴۵	۸۶۲۵۱۵
۱۲	فرآورده های نفتی	۲۰۹۰۶	۴۸۵۱۴
۱۳	مواد و محصولات شیمیایی	۱۳۷۳۱۹	۲۳۳۴۵۶
۱۴	محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۶۰۸۱۹	۴۶۵۸۸۰
۱۵	شیشه و سایر محصولات کانی	۱۴۵۴۳۹	۶۰۳۶۹۷
۱۶	میلان	۱۱۶۱۵	۲۰۹۹۵
۱۷	آهن، فولاد سایر فلزات و محصولات فلزی	۲۳۷۱۹۹	۲۷۰۷۳۸
۱۸	ماشین آلات با کاربرد عام، خاص، وسایل خانگی	۲۱۵۹۸۱	۳۳۷۴۰۹
۱۹	ماشین آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۹۴۴۸	۱۷۱۹۰
۲۰	ماشین آلات و دستگاههای الکتریکی	۳۶۸۷۷۵	۲۰۹۵۵۲
۲۱	تجهیزات و دستگاههای مربوط به رادیو - تلویزیون و مخابرات	۵۴۰۵۶	۱۸۸۱۰۲۵

ادامه جدول ۹

۳۳۰۵۳۷	۵۴۴۳۰	تجهیزات پزشکی و اپتیکی	۲۲
۹۸۰۰۹	۹۱۷۷۶	وسایل نقلیه موتوری، تریلرها و نیم تریلرها، بدنه، قطعات و لوازم الحاقی آن‌ها	۲۳
۱۶۵۹۱۲	۴۲۶۴۰	سایر وسایل و تجهیزات حمل و نقل و قطعات آن‌ها	۲۴
۱۲۰۸۸۵۰	۸۷۲۳۹	جواهرات و کالاهای متفرقه طبقه بندی شده در جای دیگر	۲۵
۱۲۸۶۶۰۹	۱۲۸۳۲۵۱	ساختمان	۲۶
۱۹۶۱۷۹۲	۲۶۰۱۷۰۴	خدمات عمده فروشی و خرده فروشی و تعمیراتی	۲۷
۱۶۰۸۸۸	۱۱۲۳۲۹	خدمات اقامتگاههای عمومی، صرف غذا و نوشیدنی	۲۸
۱۲۶۰۱۴۳	۱۳۲۷۵۴۴	خدمات حمل و نقل با راه آهن - انبارداری - ارتباطات	۲۹
۶۰۱۴۸۲	۱۸۲۴۷۴	خدمات بانکداری، واسطه‌گری های مالی و بیمه	۳۰
۲۵۸۲۵۱	۲۸۴۲۰۹	خدمات اجاره و فعالیت های کسب و کار	۳۱
۸۳۱۱۷۲	۸۳۰۱۰۷	خدمات اداره امور عمومی - دفاع - تأمین اجتماعی اجباری	۳۲
۹۲۲۹۸۷	۹۰۶۲۱۵	خدمات آموزش	۳۳
۳۲۷۱۳۷	۳۱۸۱۶۱	خدمات بیمارستانی، خدمات پزشکی و دندانپزشکی، بهداشت انسانی، خدمات دامپزشکی	۳۴
۶۷۱۳۴۹	۴۹۲۶۹۱	سایر فعالیت های خدمات عمومی - اجتماعی و شخصی	۳۵

مأخذ: نتایج تحقیق

جدول ۱۰. مقدار ستانده کل و تقاضای نهایی ۳۵ بخش اقتصاد ایران (ریال)

شماره بخشها	شرح بخشهای ۳۵×۳۵ همفزون شده	تقاضای نهایی	ستانده
۱	کشاورزی	۶۵۰۴۵۲۱۹	۱۲۱۶۴۵۳۸۶
۲	ماهی و سایر محصولات ماهیگیری	۲۹۳۱۲۶۰	۳۴۱۳۰۲۱
۳	زغال سنگ و لئیت، نفت خام و گاز طبیعی، سنگ آهن، سنگ مس سنگ و ماسه و خاک رس و سایر کانیها	۱۰۴۴۲۴۴۷۲	۱۱۸۸۰۶۹۳۳
۴	برق - آب - گاز	۵۰۵۲۱۵۹	۲۲۵۱۶۱۲۲
۵	صنایع غذایی - روغن‌ها و چربی‌های گیاهی و حیوانی	۶۹۰۴۸۱۱۸	۸۱۸۷۵۴۷۵
۶	محصولات از توتون و تنباکو	۲۵۳۳۰۶۹	۹۸۳۸۹۴
۷	منسوجات	۱۰۷۶۰۶۸۰	۱۳۹۶۱۶۲۷
۸	انواع پوشاک	۹۸۲۴۰۰۷	۴۱۶۴۵۲۵
۹	انواع کفش و اجزای آن و سایر محصولات چرمی	۴۰۱۵۶۸۷	۲۳۰۱۴۷۷
۱۰	محصولات ساخته شده از چوب، چوب پنبه، نی و مواد حصیریافی	۱۰۵۱۷۱-	۱۰۲۸۹۶۴
۱۱	خمیر کاغذ، کاغذ و محصولات کاغذی، اوراق چاپی و کالاهای مربوط	۹۰۵۸۹۸	۴۴۰۳۴۳۵
۱۲	فرآورده‌های نفتی	۱۱۹۱۱۷۲۱	۱۹۸۰۶۵۰۲
۱۳	مواد و محصولات شیمیایی	۱۲۱۳۱۵۹۹	۲۶۶۹۲۵۵۰
۱۴	محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۱۶۳۸۱۳۳	۷۳۵۶۶۲۴
۱۵	شیشه و سایر محصولات کانی	۳۳۵۵۱۰۸	۱۸۰۹۱۶۹۱

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۲۳

ادامه جدول ۱۰

۳۱۵۶۳۳۹	۳۰۶۶۲۱۷	مبلغان	۱۶
۴۵۲۶۷۷۵۶	۱۴۱۰۷۸۷۱	آهن، فولاد سایر فلزات و محصولات فلزی	۱۷
۱۷۸۷۰۰۹۵	۳۱۰۹۶۱۶۱	ماشین آلات با کاربرد عام، خاص، وسایل خانگی	۱۸
۶۵۵۲۱۷	۲۶۱۳۱۴۱	ماشین آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۱۹
۷۱۱۲۳۳۵	۸۳۴۶۶۷۶	ماشین آلات و دستگاههای الکتریکی	۲۰
۲۹۷۸۹۸۵	۶۲۲۱۶۹۱	تجهیزات و دستگاههای مربوط به رادیو-تلویزیون و مخابرات	۲۱
۱۲۰۹۳۴۸	۴۱۵۳۸۶۶	تجهیزات پزشکی و اپتیکی	۲۲
۳۸۱۳۰۵۰۵	۳۵۵۴۵۳۲۷	وسایل نقلیه موتوری، تریلرها و نیم تریلرها، بدنه، قطعات و لوازم الحاقی آن ها	۲۳
۱۹۷۸۳۳۷	۳۵۱۰۴۵۷	سایروسایل و تجهیزات حمل و نقل و قطعات آنها	۲۴
۲۶۲۷۷۸۸	۱۹۲۶۱۶۰	جواهرات و کالاهای متفرقه طبقه بندی شده در جای دیگر	۲۵
۹۰۱۰۳۵۱۱	۷۶۴۳۷۶۵۹	ساختمان	۲۶
۱۳۷۴۹۵۸۷۵	۸۶۸۵۰۶۴۷	خدمات عمده فروشی و خرده فروشی و تعمیراتی	۲۷
۱۷۶۷۵۸۲۷	۱۵۸۱۰۶۷۴	خدمات اقامتگاههای عمومی، صرف غذا و نوشیدنی	۲۸
۸۳۲۵۵۹۰۱	۴۶۷۲۴۶۸۲	خدمات حمل و نقل یا راه آهن-انبارداری - ارتباطات	۲۹
۱۷۶۳۱۶۴۹	۵۲۴۶۲۵۸	خدمات بانکداری، واسطه گری های مالی و بیمه	۳۰
۱۱۳۱۹۹۵۷۹	۸۸۹۹۸۲۲۸	خدمات اجاره و فعالیتهای کسب و کار	۳۱
۵۳۱۱۶۹۱۹	۵۲۹۵۲۲۲۸	خدمات اداره امور عمومی - دفاع - تأمین اجتماعی	۳۲
۳۳۱۲۳۴۸۲	۳۳۷۲۰۸۴۱	اجباری	۳۳
۲۶۴۲۲۵۰۱	۲۵۸۵۱۱۹۰	خدمات آموزش	۳۴
۱۵۴۱۳۲۶۱	۱۳۶۹۳۴۴۸	خدمات بیمارستانی، خدمات پزشکی و دندانپزشکی، بهداشت انسانی، خدمات دامپزشکی	۳۵
		سایر فعالیتهای خدمات عمومی - اجتماعی و شخصی	

مأخذ: نتایج تحقیق

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

الف) فارسی

- اسفندیاری، علی اصغر (۱۳۸۱)، «تشخیص صنایع کلیدی از دیدگاه اشتغال با استفاده از جدول داده‌ها- ستانده‌ها»، *مجله برنامه و بودجه*، شماره ۷۵، صص ۶۳-۱۱۵.
- بانک مرکزی ایران، (۱۳۸۴)، «جدول داده- ستانده سال ۱۳۷۸ اقتصاد ایران»، معاونت اقتصادی، اداره حسابهای اقتصادی.
- بزازان، فاطمه (۱۳۸۴)، «تحلیل نقش حمل و نقل در اقتصاد ایران»، *مجله برنامه و بودجه*، شماره ۹۴، صص ۵۳-۷۸.
- تودارو، مایکل (۱۳۶۳)، «برنامه‌ریزی و توسعه، مدلها و روشها»، ترجمه دکتر عباس عرب مازار، مرکز مدارک اقتصادی- اجتماعی و انتشارات.
- صامتی، مجید و مهدی نراقی (۱۳۸۲)، «بررسی اشتغال‌زایی و اهمیت بخش مسکن در استان اصفهان با به‌کارگیری جدول داده-ستانده منطقه‌ای تدوین شده با روش GRIT»، *مجله برنامه و بودجه*، شماره ۸۰، صص ۳-۳۰.
- کشاورز حداد، غلامرضا (۱۳۸۳)، «ارزیابی پتانسیل‌های اشتغال‌زایی بخشهای مختلف اقتصاد ایران»، *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، شماره ۱۸، صص ۳۹-۵۶.
- کشاورز حداد، غلامرضا (۱۳۸۳)، «اهمیت بخش خدمات مالی در اقتصاد کشور»، *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، شماره ۲۱، صص ۱۱۵-۱۳۳.
- کشاورز حداد، غلامرضا (۱۳۸۶)، «رتبه‌بندی پتانسیل‌های تولیدی و اشتغال‌زایی بخشهای اقتصاد ایران با استفاده از جدول داده- ستانده ۱۳۷۵»، *فصلنامه پژوهش‌نامه اقتصادی*، شماره ۲۴، صص ۴۷-۷۵.
- کمیجانی، اکبر و سعید عیسی‌زاده (۱۳۸۰)، «تأثیر اجزای تقاضای نهایی بر اشتغال بخشهای اقتصادی»، *مجله تحقیقات اقتصادی*، شماره ۵۹، صص ۱-۳۵.

ب) انگلیسی

- Andreosso, B., O. Callaghan and Gurqiang Yue (2004), "Intersectoral Linkages and Keysectors in China 1987-1997 an Application of Input-output Analysis", *Asian Economic Journal*, Journal of the East Asian Economic Association, Vol. 78, June, pp. 165-186.
- Aydin, Husniye (2007), "An Analysis of Input-output Inter Industry Linkages in the Turkish economy", 16th Conferences I-O, www.IIOA.org.
- Camargo, F. and J. Guilhoto (2007), "Employment, Productive Structure and Income Distribution in the Brazilian Economy, 1996 and 2002 Compared", www.IIOA.org.
- Cardente, M. and F. Sancho (2007), "Key Sector Analysis: A Computable General Equilibrium Approach", 16th Conferences I-O, www.IIOA.org.
- Dasgupta, Chakraborty, Paramita and Debesh (2005), "The Structure of the Indian Economy", 15 International Input-Output Conference, June 27-July 1.
- Dietzenbacher, E. and J. A. Vander Linden (1997), "Sectoral and Spatial Linkages in the EC Production Structure", *Journal of Regional Science*, Vol. 37, pp. 235-257.

اهمیت بخش خدمات مالی در ایجاد اشتغال در اقتصاد ایران ۲۵

- Dietzenbacher, E., Albino and Kuhtz (2005), "The Fallacy of Using US-Type Input-output Tables", 15th Conferences Input-output Table, www.IIOA.org.
- Drejer, Ina (2002), "Input-output Based Measures of Inter-Industry Linkages Revisited: A Survey and Discussion", Center for Economic and Business Research, Working Paper, <http://www.cebr.dk>.
- Kamaruddin, R. and Z. Rashid (2007), "Structural Change, Linkages and Leakages in the Malaysian Economy: 1991-2000", 16th Conferences Input-output Table, www.IIOA.org.
- Mattas, K., Chandra and Shrestha (1991), "A New Approach to Determining Sectoral Priorities in an Economy: Input-output Elasticities", *Applied Economics*, Vol. 23, pp. 247-254.
- Miller, R. and M. A. Laur (2005), "Taxonomy of Extraction", 15th Conferences Input-output Table, www.IIOA.org.
- Reis, Rua and Antonio Hugo (2006), "An Input-output Analysis: Linkages VS Leakages", Banco de Portugal, Working Paper, November.

پښتونستان ښار علمي او مطالعاتي فریښی
پرتال جامع علوم انسانی